

Praca socjalna z uchodźcami

1. 18.03.2022
2. Paulina Berczyńska -
Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie
3. paulina.berczynska@wcpr.pl

Poznajmy się

- starszy pracownik socjalny w Warszawskim Centrum Pomocy Rodzinie
- praca z uchodźcami od 2015 roku
- współzałożycielka i do 2020 roku prezes Stowarzyszenia Refugees Szczecin

O czym będziemy mówić?

- rodzaje migracji
- dlaczego ludzie migrują?
- czego nie wiemy o innych ludziach i kulturach?
- strategie akulturacji
- cudzoziemcy a pomoc społeczna

Rodzaje migracji i akulturacja

Rodzaje migracji możemy podzielić ze względu na:

- przyczyny - np. rodzinne, społeczne, ekonomiczne, służbowe, naukowe
- zasięg - wewnętrzne, zewnętrzne, międzykontynentalne, wewnątrzkontynentalne
- kierunek - relacja miast i wsi
- czas trwania - stałe, sezonowe, okresowe (długookresowe, krótkookresowe, wahadłowe)
- stopień dobrowolności - swobodne, wymuszone (ewakuacja), przymusowe (przesiedlenie, deportacja)

Dlaczego ludzie migrują?

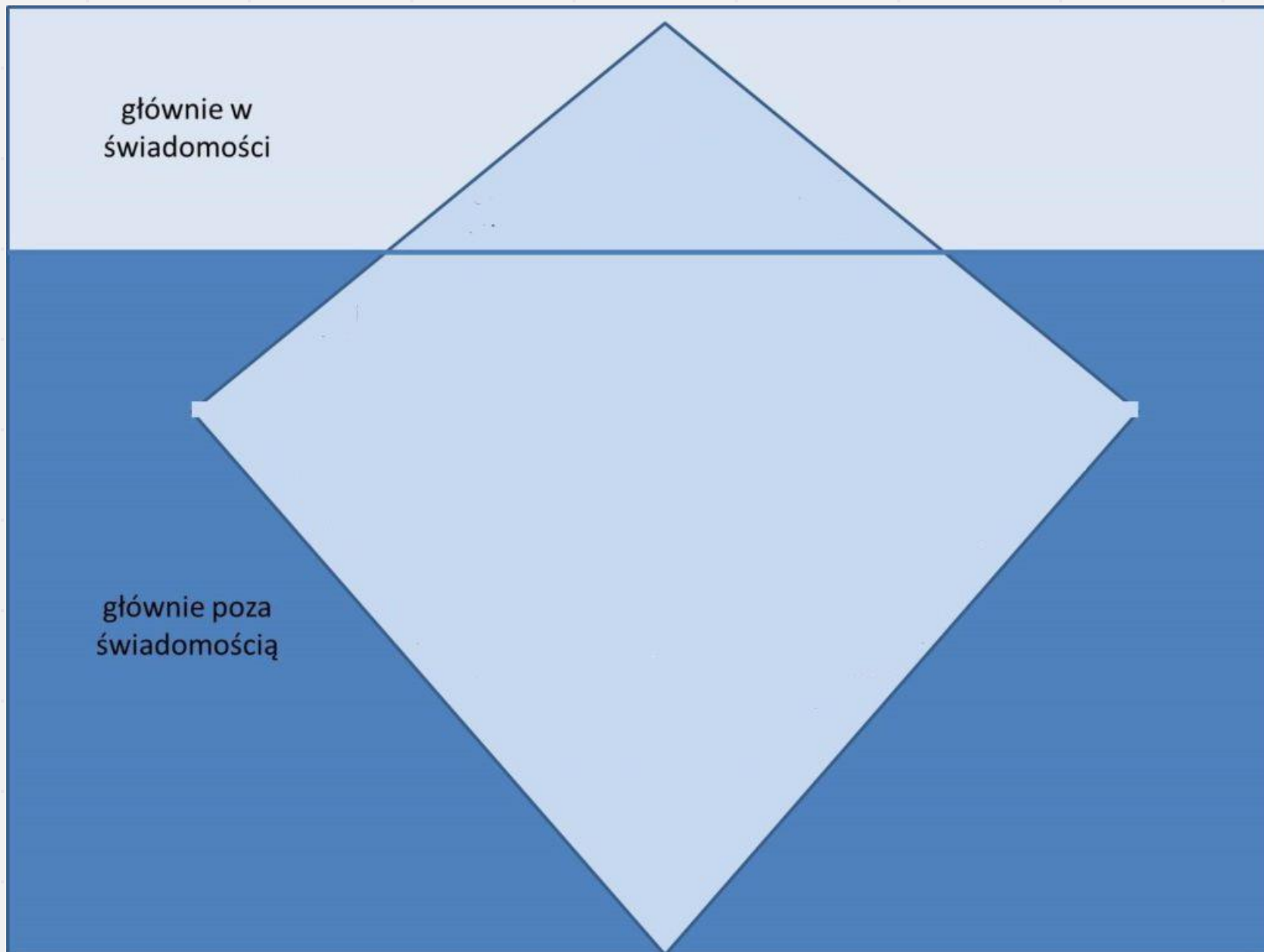
Czynniki wypychające (pushfactors):

- a) prawne - np. liberalne przepisy paszportowe
- b) ekonomiczne - wysoki poziom bezrobocia, brak możliwości znalezienia pracy, zła sytuacja mieszkaniowa, dostępność dóbr
- c) społeczno-polityczne - dyskryminacja, konflikty zbrojne np. etniczne, łamanie praw człowieka, zagrożenie zamachem stanu, dyktaturą
- d) demograficzne - przeludnienie, wysoki przyrost naturalny, wiele osób w wieku produkcyjnym
- e) Historyczne - np. brak skupisk narodowościowych w danym kraju

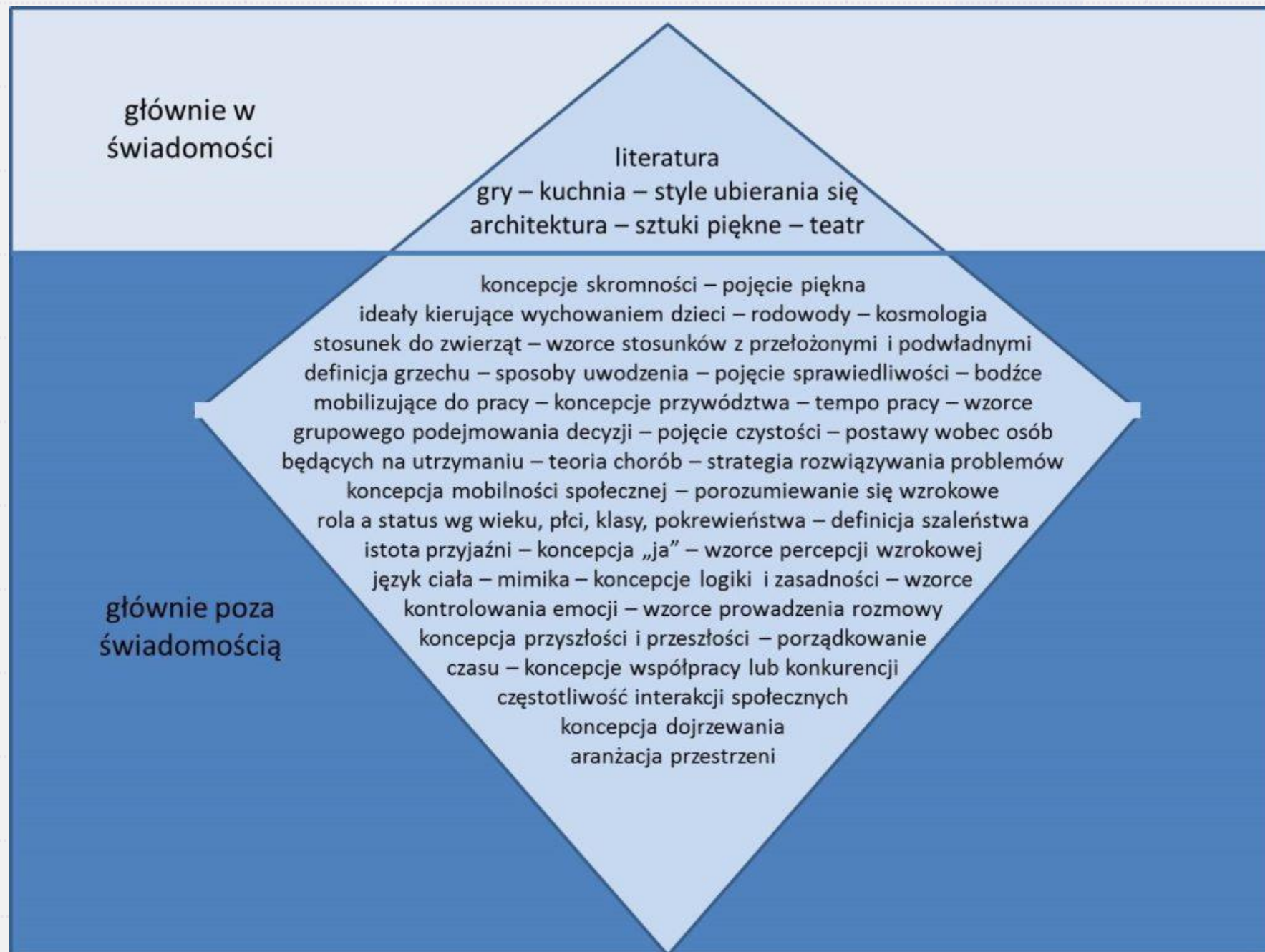
Czynniki przyciągające (pullfactors):

- a) prawne - brak wymagań wizowych, liberalne przepisy imigracyjne, jasne i korzystne regulacje dotyczące wsparcia imigrantów w tym uchodźców, prawo pracy
- b) ekonomiczne - „państwo dobrobytu”, niskie bezrobocie, otwarty rynek pracy, dostępność ofert pracy, wzrost gospodarczy
- c) społeczno-polityczne - życzliwość społeczeństwa, potencjał integracyjny, ochrona mniejszości, gwarancja przestrzegania praw człowieka
- d) demograficzne - niski przyrost naturalny
- e) historyczne - np. obecność ośrodków emigracji

Kultura – koncepcja góry lodowej

Kultura – koncepcja góry lodowej

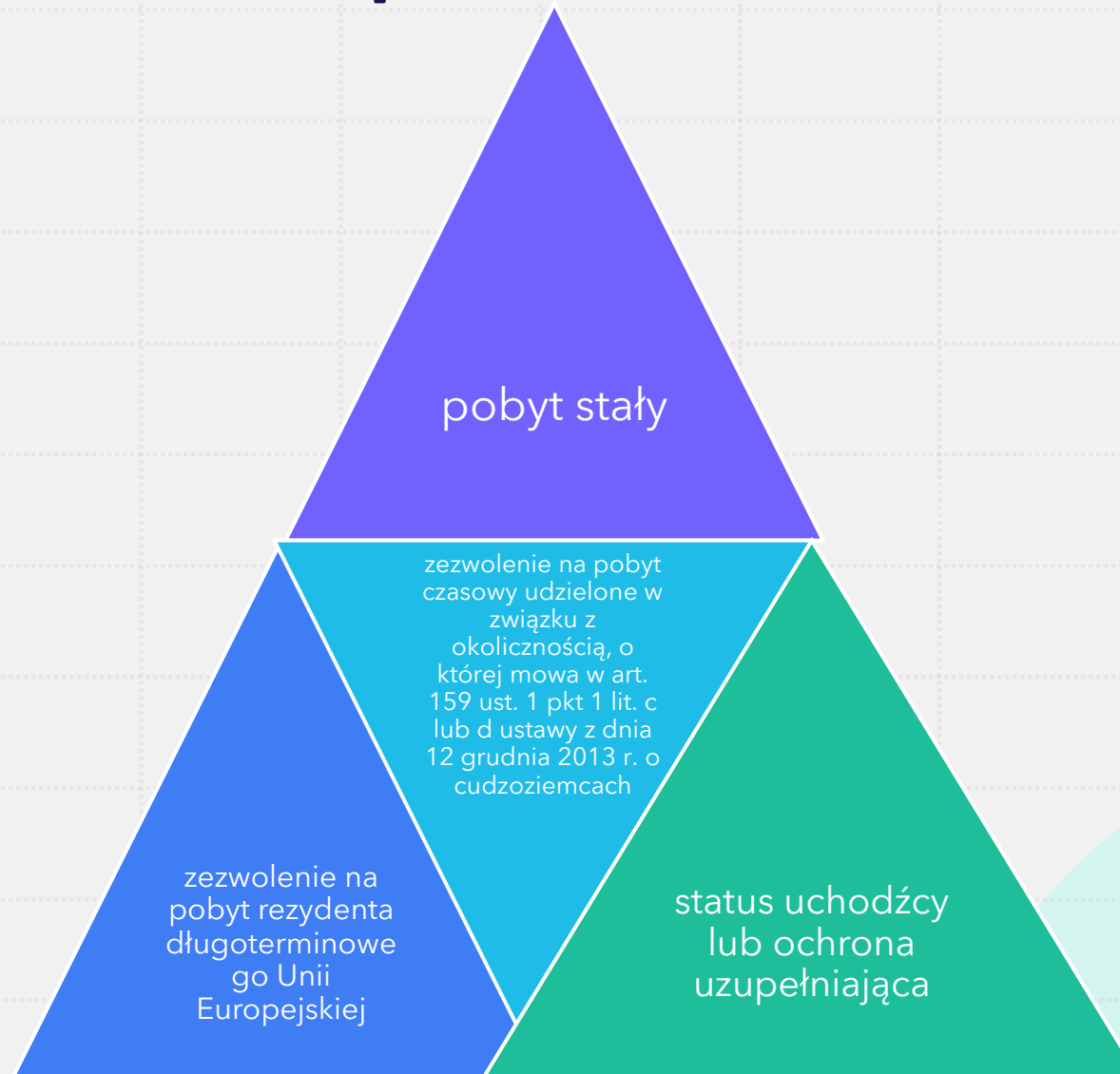
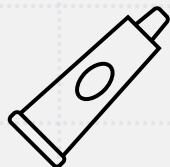
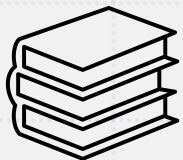
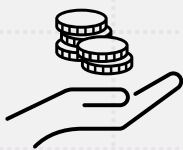
Strategia akulturacji (J.Berry)

Klasyczna koncepcja akulturacji Johna Berry'ego zakłada, że jest to dwustronny proces zmian kulturowych i psychologicznych, które zachodzą w wyniku kontaktu między grupami kulturowymi.

		KULTURA OJCZYSTA	
		TAK	NIE
KULTURA PRZYJMUJĄCA	TAK	Integracja	Asymilacja
	NIE	Separacja	Marginalizacja

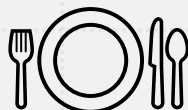
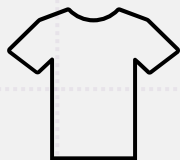
Cudzoziemiec i pomoc społeczna

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej

Ustawa o pomocy społecznej

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej

pobyt ze
względów
humanitarnych

pobyt tolerowany

Prawo do świadczeń w formie **interwencji kryzysowej, schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania** oraz **zasiłku celowego** przysługuje cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zaświadczenia wskazującego, że istnieje domniemanie, że jest ofiara handlu ludźmi lub uzyskał zezwolenie na pobyt czasowy dla ofiar handlu ludźmi

Art. 5a

Status uchodźcy i ochrona uzupełniająca

Status uchodźcy - uchodźcą jest cudzoziemiec, który na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu **rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej** nie może lub nie chce

- korzystać z ochrony tego kraju;

Ochrona uzupełniająca - międzynarodowa forma ochrony udzielania osobom, którym odmówiono nadania statusu uchodźcy, lecz którzy w przypadku powrotu do kraju pochodzenia będą realnie narażeni na ryzyko doznania poważnej krzywdy poprzez:

§ orzeczenie kary śmierci lub egzekucję;

§ tortury, nieludzkie lub poniżające traktowanie;

§ poważne i zindywidualizowane zagrożenie dla życia lub zdrowia, wynikające z powszechnego stosowania przemocy wobec ludności cywilnej w sytuacji wewnętrznego lub międzynarodowego konfliktu zbrojnego;

Pomoc integracyjna – dla kogo?

Pomocy w ramach indywidualnego programu integracji udziela się cudzoziemcowi, który:

- uzyskał na terenie Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub
- przybywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach. [*połączenie z rodziną*].

Pomoc integracyjna obejmuje wszystkich członków rodziny uwzględnionych w decyzji (małżonkowie, małoletnie dzieci)

Pomoc integracyjna - cel

Co do zasady:

Program integracji ma na celu wsparcie cudzoziemca w początkowej fazie pobytu w Polsce, oswojenie z nową rzeczywistością oraz umożliwienie nabycia umiejętności samodzielnego poruszania się po różnych obszarach życia społecznego.

W praktyce najczęściej oznacza to dążenie do:

- ustabilizowania sytuacji mieszkaniowej,
- nabycia lub odświeżenia kompetencji zawodowych,
- uregulowania sytuacji związanej z edukacją cudzoziemca oraz jego dzieci,
- osiągnięcia samodzielności ekonomicznej,
- zadbania o stan zdrowia (zarówno zdrowie somatyczne jak i psychiczne).

Pomoc integracyjna – inne wymagania

W przypadku cudzoziemca, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy, do wniosku należy dołączyć kopie:

- 1) decyzji o nadaniu statusu uchodźcy;
- 2) dokumentu podróży przewidzianego w Konwencji Genewskiej;
- 3) karty pobytu wydanej w związku z nadaniem statusu uchodźcy.

W przypadku cudzoziemca, który uzyskał w Rzeczypospolitej Polskiej ochronę uzupełniającą, do wniosku należy dołączyć kopie:

- 1) decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy, w której udzielono cudzoziemcowi ochrony uzupełniającej;
- 2) karty pobytu wydanej w związku z udzieleniem ochrony uzupełniającej.

Pomoc dla cudzoziemca, który przebywał w ośrodku dla cudzoziemców (...), przysługuje, począwszy od miesiąca kalendarzowego, w którym cudzoziemiec opuścił ośrodek.

WAŻNE!

Zmiana w ustawie o pomocy społecznej: cudzoziemiec jest zobowiązany do wskazania miejsca ZAMIESZKANIA. Zameldowanie nie jest (i zasadniczo nie było do tej pory) warunkiem udzielenia pomocy integracyjnej.

Przyznanie pomocy integracyjnej

- złożenie wniosku i dostarczenie kompletu dokumentów (decyzja, karta pobytu, genewski dokument podróży),
- wywiad środowiskowy w miejscu zamieszkania cudzoziemca,
- przygotowanie projektu IPI – podpis klienta i dyrektora CPR (strony kontraktu),
- akceptacja IPI przez Wojewodę
- wydanie decyzji administracyjnej o przyznaniu pomocy

Kierując wniosek o udostępnienie danych do Urzędu do Spraw Cudzoziemców można potwierdzić też datę odbioru decyzji przez klienta oraz pobieranie przez niego świadczeń tzw. pozaośrodkowych.

WAŻNE!

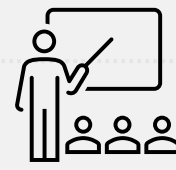
- po nowelizacji ustawy Wojewoda nie wskazuje miejsca pobytu cudzoziemca,
- pomoc finansowa w ramach IPI nie ma kryterium dochodowego.

Zakres pomocy

Pomocy dla cudzoziemca udziela się w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy i obejmuje ona:

- 1) świadczenia pieniężne w wysokości od 721 do 1450 zł miesięcznie na osobę przeznaczone na:
 - a) utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe,
 - b) pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego;
- 2) opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne określonej w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 3) pracę socjalną;
- 4) poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne;
- 5) udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi;
- 6) inne działania wspierające proces integracji cudzoziemca.

Zobowiązania PCPR

PCPR jest zobowiązane do:

- a) udzielania cudzoziemcowi informacji dotyczącej pomocy określonej w programie oraz warunkach jej wstrzymania lub odmowy udzielenia,
- b) współdziałania z cudzoziemcem oraz wspierania go w kontaktach ze środowiskiem lokalnym, w tym w nawiązaniu kontaktu z właściwym dla miejsca zamieszkania cudzoziemca ośrodkiem pomocy społecznej,
- c) pomocy w uzyskaniu możliwości zamieszkania, w tym w przypadku, gdy cudzoziemiec spełnia przesłanki udzielenia tego typu wsparcia - w mieszkaniu chronionym,
- d) prowadzenia z cudzoziemcem pracy socjalnej,
- e) innych uzgodnionych z cudzoziemcem działań wynikających z indywidualnej sytuacji życiowej cudzoziemca,
- f) wskazania pracownika, zwanego dalej „realizatorem programu”, uzgadniającego z cudzoziemcem program oraz wspierającego cudzoziemca w okresie realizacji tego programu;

Zobowiązania cudzoziemca

Cudzoziemiec jest zobowiązany do:

- a) wskazania miejsca zamieszkania,
- b) zarejestrowania się w powiatowym urzędzie pracy w terminie ustalonym w programie oraz aktywnego poszukiwania pracy,
- c) obowiązkowego uczestnictwa w kursach języka polskiego, w przypadku gdy zachodzi taka potrzeba,
- d) współdziałania oraz kontaktowania się z realizatorem programu w ustalonych terminach, nie rzadziej jednak niż 2 razy w miesiącu,
- e) innych uzgodnionych z realizatorem programu działań wynikających z jego indywidualnej sytuacji życiowej,
- f) przestrzegania zobowiązań przyjętych w programie.

Status uchodźcy/ochrona uzupełniająca – uprawnienia a rzeczywistość

- 1) dostęp do rynku pracy (w tym możliwość zarejestrowania w Urzędzie Pracy) bez dodatkowych zezwoleń
 - obawa przed zatrudnieniem cudzoziemca,
 - wymaganie dodatkowych dokumentów,
 - utożsamianie okresu ważności karty pobytu z okresem legalnego pobytu w Polsce,

- 2) dostęp do edukacji na prawach takich jak polscy obywatele
 - nieuznawanie dotychczasowych etapów edukacji i przyjmowanie do niższych klas,
 - brak asystentów i klas przygotowawczych,
 - obowiązek nauki a obowiązek szkolny – duży problem w sytuacji nastolatków powyżej 16 roku życia

- 3) dostęp do świadczeń z pomocy społecznej
 - świadczenie z IPI i UdSC wliczane do dochodu – brak możliwości uzyskania dodatkowej pomocy finansowej

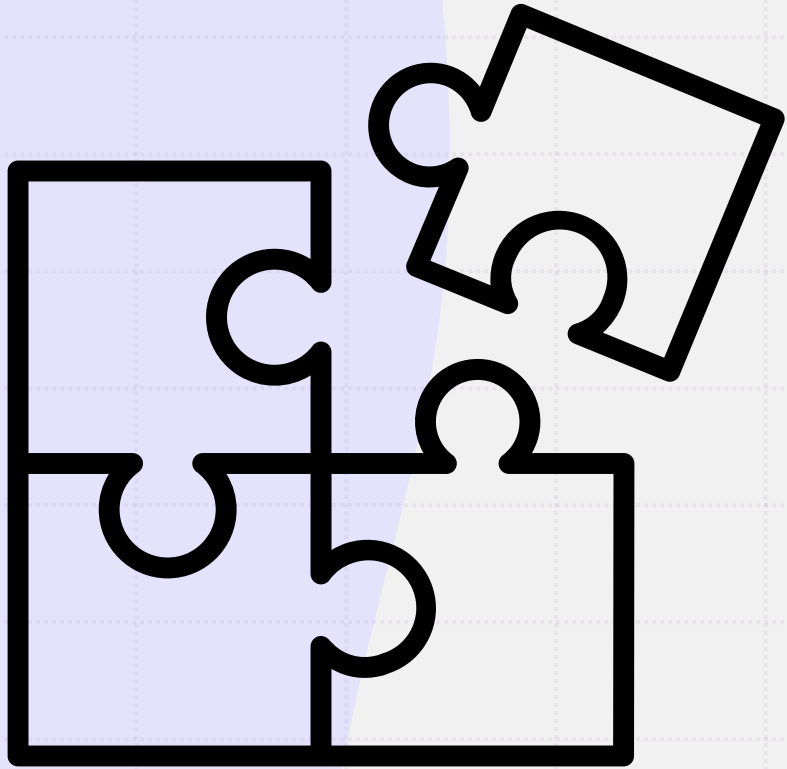
Inne trudności: odmowy założenia konta w banku przy braku paszportu/numeru PESEL, brak zgody na zameldowanie w mieszkaniu, odmowy wyrobienia numeru PESEL w odrębnej procedurze (bez zameldowania) oraz powszechny niedobór wysokiej jakości kursów języka polskiego i pomocy psychologicznej...

Podsumowując

Indywidualny program integracji:

- dla osób objętych ochroną i dla osób z pobytem czasowym przyznanym w celu połączenia z rodziną,
- czas trwania: do 12 miesięcy,
- kontrakt między cudzoziemcem a PCPR, zaakceptowany przez Wojewodę,
- kontakt przynajmniej 2 razy w miesiącu,
- pomoc finansowa i wsparcie pracownika socjalnego,
- jednorazowy (raz przerwany decyzją administracyjną nie może być rozpoczęty od nowa ani wznowiany),
- przysługuje na wszystkie osoby objęte decyzją o przyznaniu ochrony jednocześnie (np. małżeństwo z 4 dziećmi),
- nieobowiązkowy - cudzoziemiec, który nigdy nie złożył wniosku o IPI nie może ponosić z tego powodu żadnych negatywnych formalnych konsekwencji w przyszłości.

Sytuacja osób z Ukrainy

Dziękuję!